

Informatie- en adviescentrum inzake
schadelijke sektarische organisaties

ACTIVITEITENVERSLAG 2011-2012

Wet van 2 JUNI 1998 houdende oprichting van een Informatie- en Adviescentrum inzake de schadelijke sektarische organisaties en van een Administratieve coördinatiefunctie inzake de strijd tegen schadelijke sektarische organisaties.

Art. 11. Het Centrum stelt elke twee jaar een verslag van zijn activiteiten voor. Dit verslag wordt gestuurd aan de Ministerraad, de Wetgevende Kamers en aan de Raden en Regeringen van de Gemeenschappen en Gewesten.

Inhoudsopgave

Inleiding

Situatie van de leden en van de dienst

- 1 - Ledenoverzicht
- 2 - Ledenvergaderingen
- 3 - Secretariaat: personeel van het Centrum

Het Centrum en de uitvoering van zijn wettelijke opdrachten

- 1 - Documentatiecentrum**
- 2 - Uitzonderlijke activiteiten en internationale samenwerking**

Focus:

De risico's verbonden aan het gebruik van valse uiterlijkheden van publieke legitimiteit

3 - Voorlichting van het publiek

- a - Statistische gegevens
- b - Rangschikking per vragen over de groepen

4 - Advies- en aanbevelingsbevoegdheid

- a - Advies over Sahaja Yoga: arrest van het hof van beroep te Brussel van 12 april 2011
- b - Psychotherapeutische praktijken
- c - Misbruik van zwakke toestand

Bijlage:

Nieuwe brochure

"Sektarische ontsporingen inzake geestelijke en lichamelijke gezondheid"

Inleiding

Dit tweejaarlijks verslag komt er net na een grondige hersamenstelling van het Centrum. De Kamer van Volksvertegenwoordigers heeft in december 2012 een nieuwe ploeg aangeduid voor de volgende zes jaar.

In 1996-1997 had ik de eer om deel uit te maken van de parlementaire onderzoekscommissie naar de schadelijke sektarische organisaties in België. Tientallen religieuze groeperingen, overheden, academici, slachtoffers en familieleden zijn voor de commissie komen getuigen. Het was een moeilijke en delicate opdracht. Het was duidelijk dat het fenomeen van schadelijke sektarische organisaties ook in ons land bestond en dat de overheid niet op gecoördineerde wijze hiermee bezig was. Bij het beëindigen van de werkzaamheden adviseerden de leden van de parlementaire onderzoekscommissie om een permanente opvolgingsstructuur op te richten die overheden zou kunnen adviseren en het grote publiek informeren.

Het parlement is hierop ingegaan en heeft het Centrum bij wet opgericht met belangrijke waarborgen voor haar onafhankelijkheid. Net zoals het werk van de parlementaire onderzoekscommissie heeft het Centrum in haar beginperiode onder vuur gelegen. De juridische procedures die ingesteld werden tegen het Centrum zijn ondertussen achter de rug. De rechterlijke uitspraken hebben positieve gevolgen gehad voor het Centrum. De positie van het Centrum is verduidelijkt en versterkt. Het Centrum is immers een unieke structuur die geen gelijke kent.

Voor mij is het een fantastische ervaring om een mandaat in het Centrum te kunnen opnemen. Wat vijftien jaar geleden nog een wens was van politici, is ondertussen een zeer performante publieke dienstverlening geworden. Vanaf de eerste dag heb ik kunnen vaststellen hoe intens het Centrum bevraagd wordt. Het Centrum heeft haar unieke plaats verworven en slaagt er in de taken die opgedragen zijn door de wetgever uitstekend te vervullen.

Het Centrum zal de volgende jaren haar rol ten harte nemen. Door de informatieverstrekking en de adviesverlening zorgt het voor meer transparantie bij de religieuze groeperingen. Net zoals alle actoren in de samenleving hebben ook religieuze groeperingen de plicht om transparant te zijn naar de burgers. De ultieme drijfveer van het Centrum blijft daarom de bescherming van het individu. Het Centrum is ondertussen een zelfstandige structuur geworden die inhoudelijk in totale onafhankelijkheid opereert. Dit was maar mogelijk dankzij de volle steun van de Ministers van Justitie en de FOD Justitie voor de logistieke omkadering. In de uitvoering van de opdrachten komt de Minister van Justitie echter nooit tussen.

De dagdagelijkse werking van het Centrum kan op veel waardering rekening van overheden en burgers. Dit is dankzij de inzet van de personeelsleden. Onder leiding van de Directeur Eric Brasseur voeren zij elke dag hun informatie- en adviesopdracht met zorg en passie uit. Het engagement van het team is erg groot en het zijn echte 'civil servants'.

Tenslotte wens ik de Leden van het Centrum wiens mandaat een einde heeft genomen uitdrukkelijk te danken voor hun grote inzet tijdens de vorige periode. Onder leiding van Voorzitter Henri de Cordes en Ondervoorzitter Viviane Geuffens hebben zij het Centrum tot volwassenheid gebracht. In naam van de nieuwe Leden dank ik hen voor het geleverde werk.

Luc WILLEMS Voorzitter

SITUATIE VAN DE LEDEN EN VAN DE DIENST

1 - Overzicht van de leden van de eerste periode:

Periode van 1-1-2011 tot 20-12-2012

VASTE LEDEN	PLAATSVERVANGENDE LEDEN
De heer Henri de CORDES (F) <i>Voorzitter</i>	De heer Stéphane CÉLESTIN (F)
De heer Gérard DE CONINCK (F)	De heer Jean-François NANDRIN (F)
De heer Charles BERLINER (F)	Mevrouw Aline GOOSENS (F)
De heer Louis-Léon CHRISTIANS (F)	Mevrouw Florence VANDERSTICHELEN (F)
De heer Wim VANDEKERCKHOVE (N)	-
De heer Bruno BULTHE (N)	-
Mevrouw Viviane GEUFFENS (N) <i>Plaatsvervangend voorzitter</i>	De heer Johan GOETHALS (N)
De heer Adelbert DENAUX (N)	De heer Johan DETRAUX (N)

2 - Overzicht van de leden van de tweede periode:

Vanaf 20/12/2012

20/12/2012: De Kamer van volksvertegenwoordigers heeft in haar plenaire vergadering van 20 december 2012 de nieuwe leden van het I.A.C.S.S.O. benoemd.

De afgevaardigden hebben de heer Luc Willems aangewezen als voorzitter en de heer Roland Planchar als plaatsvervangend voorzitter, voor een mandaat van zes jaar dat eenmaal hernieuwbaar is.

VASTE LEDEN	PLAATSVERVANGENDE LEDEN
De heer Luc WILLEMS (N) <i>Voorzitter</i>	Mevrouw Kathleen JANSEN (N)
De heer Hendrik PINXTEN (N)	De heer Olivier FAELENS (N)
De heer Peter DE MEY (N)	De heer Bert BROECKAERT (N)
De heer Rao BALAGANGADHARA (N)	De heer Johan DETRAUX (N)
De heer Roland PLANCHAR (F) <i>Plaatsvervangend voorzitter</i>	De heer Jean-François NANDRIN (F)
De heer Gérard DE CONINCK (F)	De heer Dany LESCIAUSKAS (F)
De heer Jean-François HUSSON (F)	Mevrouw Mireille STALLMASTER-DEGEN (F)
De heer Éric ROBERT (F)	De heer Stéphane CÉLESTIN (F)

3 - Ledenvergaderingen

De leden van het Centrum belegden in 2011 zes vergaderingen (14 februari, 14 maart, 4 april, 2 mei, 12 september en 14 november).

In 2012 vonden de vergaderingen plaats op 16 januari, 20 februari, 26 maart, 23 april, 11 juni, 1 oktober, 5 november en 3 december.

4 - Secretariaat: personeel van het Centrum

Directeur: de heer Éric Brasseur

Voor de vervulling van zijn opdrachten beschikt het Centrum over een dienst, in de wet (van 2 juni 1998) het secretariaat genoemd, waarvan het personeel ter beschikking wordt gesteld door de FOD Justitie na goedkeuring vanwege de leden.

Eind 2012 telde de dienst vijf personeelsleden van niveau A (onder wie de directeur), een personeelslid van niveau B, een personeelslid van niveau C en een personeelslid van niveau D.

Het initieel voorziene personeelsbestand van 12 personen is in de praktijk herleid tot 7 wegens de langdurige arbeidsongeschiktheid van een personeelslid, en zou moeten worden aangevuld.

HET CENTRUM EN DE UITVOERING VAN ZIJN WETTELIJKE OPDRACHTEN

1 - Documentatiecentrum

In het licht van zijn wettelijke informatie- en adviesopdracht verzamelt het Centrum van bij zijn oprichting alle noodzakelijke informatie en beschikt het over een publieke bibliotheek met een zeer gevarieerd aanbod aan naslagwerken, van multidisciplinaire academische uitgaven (op het gebied van sociologie, filosofie, recht, psychologie, criminologie...) tot kritische publicaties en monografieën over de bewegingen, alsook boeken en publicaties afkomstig van de bewegingen zelf.

De bibliotheek telt meer dan 7700 naslagwerken van en over de "erediensten" en (nieuwe) religieuze bewegingen, in verscheidene talen. De opzet is het publiek een instrument aan te reiken om zich een persoonlijke mening over die bewegingen te vormen, geschoeid op een wetenschappelijk onderbouwde leest. De naslagwerken zijn gerubriceerd, van algemeen tot specifiek.

De bibliotheek beschikt over een vaste rubriek "nieuwe aanwinsten", waar de nieuw binnengekomen naslagwerken kunnen worden geraadpleegd alvorens zij in de rekken worden geklasseerd. De lijst met nieuwe aanwinsten is tevens te vinden op de website van het Centrum, www.I.A.C.S.S.O..be, onder de rubriek 'Bibliotheek', 'laatste aanwinsten'.

Sinds april 2008 wordt de volledige catalogus ingevoerd in een informaticasysteem "BIBLIO 2". Het publiek kan deze databank raadplegen op www.juridat.be, "Bibliotheken".

Voor België is er sinds oktober 2010 een rubriek onder de naam 'Belgicana'. Het is de bedoeling alle naslagwerken te groeperen die via hun auteur of thematiek een link met België vertonen.

Jaarlijks groeit de bibliotheek aan met minstens 450 banden, waaronder verslagen van colloquia en rapporten van Belgische en buitenlandse overheden en verenigingen...

Het Centrum is geabonneerd op een vijftigtal wetenschappelijke uitgaven en andere specifieke bladen. Voorts beschikt het Centrum over een omvangrijke collectie losse gespecialiseerde nummers van diverse tijdschriften en over een verzameling van meer dan 650 audiovisuele documenten, op audiosupport en videosupport (dvd, cd-rom, cd, geluidscassettes, videocassettes).

De bibliotheek en het documentatiecentrum vormen het kernpunt van de informatieopdracht en zijn dan ook opengesteld voor publiek, op afspraak, van dinsdag tot donderdag, van 9 tot 12u en van 14 tot 17u; toegang is ook mogelijk op andere dagen en/of andere tijdstippen indien noodzakelijk. De medewerkers van het Centrum staan de bezoekers bij in hun opzoekingswerk.

De bibliotheek van het Centrum is nog steeds de openbare referentiebibliotheek in Europa met betrekking tot het verschijnen van schadelijke sektarische organisaties, nieuwe religieuze bewegingen en controversiële levensbeschouwelijke of religieuze bewegingen.

2 - Uitzonderlijke activiteiten en internationale samenwerking

De informatieopdracht van het Centrum houdt in dat het permanent een maximum aan elementen van informatie verzamelt alvorens informatie mee te delen als antwoord op vragen van het publiek of de openbare overheden. Deze elementen van informatie worden vervolgens meegedeeld aan het publiek in de vorm van syntheses, studies of nota's.

Naast het verzamelen van informatie in de bibliotheek en het verzorgen van het archief door de studiedienst, houdt het Centrum een geregelde samenwerking ter zake met verscheidene landen (voornamelijk Frankrijk, Oostenrijk en Canada) in stand via de uitwisseling van ervaringen en met inachtneming van de fundamentele rechten van de personen en van aanbeveling 1412 (1999) van de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa in verband met de illegale activiteiten van sekten.

Overigens kreeg het I.A.C.S.S.O. de vraag om deel te nemen aan de werkzaamheden van de **Administratieve coördinatiecel inzake de strijd tegen schadelijke sektarische organisaties** (opgericht bij dezelfde wet als het Centrum). Deze coördinatiecel neemt een centrale positie in op het niveau van de relaties tussen de personen en overheden die betrokken zijn bij de strijd tegen schadelijke sektarische organisaties. De cel bestaat uit vertegenwoordigers van het College van procureurs-generaal, het federaal parket, de federale politie, de Veiligheid van de Staat, de Algemene Dienst Inlichting en Veiligheid van de Krijgsmacht, het kabinet van de minister van Justitie, de dienst Erediensten en de dienst Rechten van de Mens bij de FOD Justitie, de dienst voor het Strafrechtelijk Beleid, de FOD's Binnenlandse Zaken, Werkgelegenheid, Financiën en Ambtenarenzaken.

Nationale en internationale dimensie van de studie van het verschijnsel

Activiteiten van het Centrum

In het kader van de studie van het sektarisch verschijnsel en van de informatieopdracht van het Centrum woonden de leden van de dienst conferenties bij in België en in het buitenland.

Net als in de voorgaande jaren hebben leden van de dienst deelgenomen aan informatieopdrachten op uitnodiging van scholen, andere onderwijsinstellingen en verschillende verenigingen van het maatschappelijk middenveld. Sommige vragen aan het Centrum zijn afkomstig uit het buitenland.

De contacten met het buitenland blijken ook uit de deelname van leden van het Centrum en de dienst aan internationale conferenties of colloquia, met name om er de rol van de Belgische autoriteiten in dit verband voor te stellen, evenals uit de deelname van buitenlandse autoriteiten aan door het I.A.C.S.S.O. georganiseerde activiteiten.

De studie van het verschijnsel van de schadelijke sektarische organisaties zet het Centrum ertoe aan om informatie uit te wisselen met verscheidene gesprekspartners: openbare instellingen in België en in het buitenland, academische instellingen en verenigingen in het veld.

Hierna volgt een overzicht van de voornaamste activiteiten van de leden van de Raad van bestuur en van de Dienst voor 2011 en 2012 :

2011

9 maart 2011:

Een analiste van de dienst was in Parijs aanwezig bij de verdediging van de thesis, gewijd aan Sôka Gakkai, door Florence Lacroix, politologe en sociologe.

7 mei 2011:

De voorzitter van het Centrum was in Warschau, Polen, aanwezig op de internationale conferentie "Terugkerende misbruiken binnen sekten: getuigenissen en bewijzen", georganiseerd door FECRIS (Fédération européenne des centres de recherche et d'information sur le sectarisme) en RORiJ (Ruch Obrony Rodziny i Jednostki) en gesponsord door het College voor Educatie en Administratie van Poznań.

12 mei 2011:

In het verlengde van de workshops georganiseerd door INFORM (Information Network Focus on Religious Movements) in Londen in november 2009 rond het thema vergrijzing, en door het C.I.C. (Centre Intercantonal d'Information sur les Croyances) te Genève in november 2010, herhaalde het I.A.C.S.S.O dat initiatief op 12 mei 2011 in Brussel. Vertegenwoordigers van drie¹ nieuwe religieuze bewegingen² wisselden met leden van de medeorganiserende instellingen, achter gesloten deuren, van gedachten over het thema van de opvoedings- en socialisatieprocessen van minderjarigen.

¹ Een vierde groep die ingegaan was op de uitnodiging van het Centrum heeft naderhand afgezien van deelname aan de workshop.

² Aangezien de activiteiten onder dekking van de regel van het *Chatham House* vallen, kunnen de namen van de groepen niet meegedeeld worden.

1-3 juni 2011:

In het kader van het Hongaarse EU-voorzitterschap organiseerde het Hongaarse Staatssecretariaat voor Religieuze Zaken, Minderheden en Maatschappelijk Middenveld de "*Conference on the Christian-Jewish-Muslim Interfaith Dialogue*" van 1 tot 3 juni 2011 in Boedapest (Gödöllő). De voorzitter van het Centrum, die de conferentie bijwoonde, werd gevraagd voor de werkgroep die de opmaak van de slotverklaring van deze conferentie toevertrouwd kreeg.

Overigens was een vertegenwoordiger van de Hongaarse staatssecretaris aanwezig op de conferentie die het Centrum in september 2010 organiseerde in het kader van het Belgisch voorzitterschap van de Raad van de EU.

6 juni 2011:

Het Bureau van het I.A.C.S.S.O. belegde een persontmoeting in de bureaus van het Centrum, voor een overzicht van de evolutie van het sektarisch verschijnsel zoals het Centrum sedert zijn oprichting in 2000 heeft opgetekend in het kader van zijn opdrachten inzake informatie van het publiek en advies voor de Belgische overheden.

15 juni 2011:

De Miviludes (Mission interministérielle de vigilance et de lutte contre les dérives sectaires, Frankrijk) stelde op 15 juni 2011 in Parijs haar jaarverslag 2010 voor in aanwezigheid van de voorzitter van het Centrum.

20 juni 2011:

De federale politie (federale gerechtelijke politie, Directie van de bestrijding van de criminaliteit tegen personen, Dienst terrorisme en sekten) organiseerde een ontmoeting tussen de verenigingen voor hulp aan slachtoffers op sektarisch gebied, en verschillende specialisten in sektarische aangelegenheden van de federale politie. Deze bijeenkomst was in de eerste plaats bedoeld om de wederzijdse verwachtingen kenbaar te maken. De directeur van het Centrum hield er een voordracht.

7-9 juli 2011:

De ICSA (International Cultic Studies Association, Verenigde Staten) hield in samenwerking met Info-Cult/Info-Secte (Canada), AIS (Atención e Investigación de Socioadicciones, Spanje) en de Universiteit van Barcelona, haar jaarconferentie in Barcelona van 7 tot 9 juli 2011. De voorzitter van het Centrum volgde de activiteiten van deze conferentie, die in het teken stond van 'Psychologische manipulatie, sektarische groepen, sociale afhankelijkheid en beschadiging'.

18 september 2011:

De EASR (European Association of the Study of Religions) organiseerde in Boedapest (Hongarije) een conferentie met als thema: "New Movements in Religions. Theories and Trends". De voorzitter van het Centrum gaf er een stand van zaken bij het wetsvoorstel inzake strafbaarstelling van misbruik van een zwakke toestand.

De EASR wil de universitaire samenwerking op het vlak van de studie van de religies in Europa bevorderen en is aangesloten bij de IAHR (International Association for the History of Religions).

26 oktober 2011:

De «Groupe d'Études sur les sectes» van de Franse Nationale Vergadering organiseerde in Parijs een colloquium ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van de wet van 12 juni 2001 ter versterking van de preventie en de bestrijding van sektarische bewegingen die de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden

beknotten (de zogenaamde wet About-Picard), met als thema "Parlementaire initiatieven en de strijd tegen sektarische ontsparingen: balans en vooruitzichten". De voorzitter van het Centrum woonde dat colloquium bij.

29 november 2011:

De federale politie (federale gerechtelijke politie, Directie van de bestrijding van de criminaliteit tegen personen, Dienst terrorisme en sekten) organiseerde aan de Koninklijke Militaire School een studiedag rond de "aanpak van het sektarisch verschijnsel in België" voor politieambtenaren. De voorzitter, de directeur van het Centrum en een lid van de dienst hielden een uiteenzetting.

3 december 2011:

Op 3 december 2011 organiseerde INFORM aan de London School of Economics and Political Science een seminarie met als thema "*Legal Cases Involving Minority Religions*", met een bijdrage van de voorzitter van het Centrum, in de vorm van een uiteenzetting over de zaak 'Dang'.

13 december 2011:

De voorzitter en de directeur van het Centrum hielden een voordracht ter gelegenheid van de opleidingsdag voor de magistratuur, die door het Instituut voor gerechtelijke opleiding werd georganiseerd in zijn lokalen. Thema: "Schadelijke sektarische organisaties"

13 december 2011:

De plaatsvervangend voorzitter en de directeur van het Centrum namen deel aan een contactvergadering met het CFI (Cel voor Financiële Informatieverwerking), vertegenwoordigd door de heer Jean-Claude Delepière, voorzitter, en de heer Pierre Henrard, adjunct-hoofd van de Onderzoeksdienst, met het oog op het opzetten van een samenwerkingsverband.

2012

16 februari 2012:

De directeur van het Centrum was aanwezig op de avond van de opstart van het ORELA (Observatoire des Religions et de la Laïcité), georganiseerd door het CIERL (Centre Interdisciplinaire d'Étude des Religions et de la Laïcité, ULB – Université libre de Bruxelles).

28 maart 2012:

De directeur van het Centrum ging in op de uitnodiging van het Hindoe Forum van België, voor het HFE (Hindi Forum of Europe), een collectief van hindoe gemeenschappen en -organisaties dat streeft naar de erkenning als eredienst op termijn.

10 mei 2012:

De directeur en een analiste van de dienst waren voor de tweede maal te gast op de cursus "Ethische en deontologische kwesties" van professor Ariane Bazan van de Faculté des sciences psychologiques et de l'éducation, aan de ULB (Université libre de Bruxelles).

10 mei 2012:

Uitreiking van de Persprijzen van Belfius aan Odile Leherte van de RTBF, winnares van de persprijs in de categorie 'radio' voor haar reportage, waaraan de dienst heeft meegewerkt en de journaliste heeft geholpen bij de voorbereiding ervan. Titel "*Le 'Boum' des églises évangéliques*", uitgezonden in het programma *Transversales*.

12 mei 2012:

De voorzitter van het Centrum was spreker aan de Université Paris 5 René Descartes in het kader van het Diplôme universitaire «Emprise sectaire et processus de vulnérabilité» op een cursus tijdens het academiejaar 2011-2012 (Laboratoire d'Éthique médicale et de Médecine légale).

5-7 juli 2012:

De ICSA organiseerde in samenwerking met Info-Cult/Info-Secte-Canada in Montréal (Canada) haar jaarlijkse conferentie rond het thema: "Psychologische manipulatie en misbruik".

De voorzitter van het Centrum gaf er een uiteenzetting over de aanloop naar de Belgische wet van 26 november 2011, die misbruik van een zwakke toestand strafbaar stelt. De directeur van het Centrum en een voormalig stagiair die op 20 december 2012 lid geworden is van het Centrum, waren eveneens aanwezig op die jaarlijkse conferentie.

9 juli 2012:

In Montréal en op initiatief van Info-Secte namen de voorzitter en de directeur van het Centrum deel aan de vierde ontmoetingsworkshop voor instellingen en vertegenwoordigers van drie religieuze bewegingen, rond het thema: "Religieuze groeperingen en maatschappij: uitdagingen in de vorm van interacties met de maatschappij, de staatsinstellingen en de vertegenwoordigers ervan"). De vier workshops konden bogen op een positief eindresultaat.

22 september 2012:

Het Centre Intercantonal d'Information sur les Croyances (C.I.C., Genève) vierde zijn tienjarig bestaan met een opendeurdag, die bezocht werd door de voorzitter van het Centrum.

23 september 2012:

Een analiste van de dienst gaf een uiteenzetting over 'sektarische ontsporingen binnen migrantenbevolkingen' op vraag van de ASBL "les amis du monde entier" en de "Conseil des Sages des migrants". De directeur van het Centrum en de spreekster namen deel aan het debat en aan de vragenronde.

12 oktober 2012:

Een analiste van het Centrum werd gevraagd om een lezing in Perpignan, Frankrijk, te houden op het FECRIS-colloquium rond het thema 'Apocalyptische sekten: mislukte utopieën en gevolgen voor de aanhangers'.

1 december 2012:

Seminarie georganiseerd door INFORM aan de London School of Economics and Political Science, rond het thema « Changing Beliefs and Schisms in New Religious Movements », waaraan de voorzitter van het Centrum deelnam.

12 december 2012:

De directeur en een lid van de Raad van Bestuur van het Centrum waren uitgenodigd door de ondervoorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers, de heer André Frédéric, om hun beroepservaring op het stuk van de studie van het sektarisch verschijnsel uiteen te zetten voor de onderzoekscommissie uitgaande van de Franse Senaat, naar sektarische ontsporingen op het vlak van gezondheid.

→ FOCUS ←

RISICO'S VERBONDEN AAN HET GEBRUIK VAN SCHIJNBARE TEKENEN VAN OPENBARE LEGITIMITEIT

Bepaalde groeperingen maken aanspraak op allerhande min of meer directe vormen van openbare erkenning als garantie voor legitimiteit. Dat resulteert in diverse uiterlijke tekenen die zelden strafbaar zijn, maar voor het publiek wel misleidend kunnen zijn door onachtzaamheid of desinformatie. Deze focus wil laten zien dat het Centrum zich waakzaam toont ten aanzien van diverse aspecten van zulke potentieel schadelijke risico's.

Schijnbaar officiële benamingen, evenwel zonder link met de overheid

Bepaalde uiterlijke tekenen van legitimiteit zijn van louter particuliere herkomst, soms betreft het zelfs een amalgaam. Terminologie met een schijnbaar officiële, publieke of zelfs internationale lading kan aldus een ambivalente schijn van legitimiteit creëren: concepten als justitie, rechtbank, mensenrechtencommissie, administratie, universiteit, enz. worden als zodanig voor particuliere doeleinden aangewend. Voor zover die concepten niet bij wet onderworpen zijn aan een beoordeling van overheidswege is het gebruik ervan in se geen misdrijf of vergrijp. Het merendeel van de traditionele religies bedient zich overigens van zulk "officieel" vocabularium. Waar verwarring ten aanzien van de grote bewegingen veelal achterwege blijft, is dat nog altijd veel minder het geval rond nieuwe, miskende, ja controversiële bewegingen. Het is van belang dat het publiek weet heeft van de ambivalentie - of zelfs zinsbedrog - die uitgaat van zulke terminologie, en dat duidelijk zou blijken dat de herkomst noch legitimiteit ervan door de overheid zijn gegarandeerd.

Ambivalentie in de periferie van publiekrechtelijk erkende benamingen

Soms kunnen bepaalde uiterlijke tekenen veel weg hebben van een overheidsinitiatief. Aldus heerst er veelvuldige ambivalentie in de periferie van de expliciete regeling voor de erkenning van overheidswege van erediensten en niet-confessionele levensbeschouwelijke organisaties, een regeling die nochtans haar grondslag vindt in de Grondwet en de daaruit voortvloeiende wetten. Aan die erkenningen, verleend aan zes erediensten en aan de vrijzinnigheid, zijn slechts beperkte gevolgen verbonden: de bezoldiging van bepaalde bedienaars van de erediensten en vrijzinnige afgevaardigden, de toekenning van lesuren binnen het openbaar onderwijs, van zendtijd op radio en televisie, van plaatsen voor aalmoezeniers of consulents in gevangenissen, enz. Zoals aangegeven in de Grondwet zelf en bevestigd door de parlementaire onderzoekscommissie in 1997, vooronderstellen die erkenningen de afwezigheid van een gewichtige en kennelijke afbreuk aan de openbare orde, en getuigen zij in meer positieve zin van ruime maatschappelijke dienstbaarheid in algemene zin, niet in particuliere zin. Het

behoren tot een erkende eredienst of levensbeschouwing houdt evenwel geenszins het ontlopen van enige strafrechtelijke aansprakelijkheid naar gemeen recht in en biedt geen garantie van onschadelijkheid van initiatieven die aanspraak maken op een link met die organisaties en tradities. Wij willen nog erop wijzen dat niet alle plaatselijke gemeenschappen van een erkende eredienst of levensbeschouwing noodzakelijkerwijs begunstigde zijn van een specifieke erkenning – een gewestbevoegdheid - vereist om in aanmerking te komen voor het stelsel van materiële ondersteuning. Evengoed zouden sommige lokale en specifieke gemeenschappen alsook eigenmachtige bedienaars zich kunnen laten voorstaan - zonder dat er sprake is van een specifiek strafbaar feit - op een zekere verbondenheid met een 'erkende' eredienst zonder dat zulks daadwerkelijk het geval is en er legitimiteit aan ontlenen, terwijl het Belgisch recht die niet beoogt te garanderen. Ook hier is voortdurende waakzaamheid geboden.

Uiterlijke tekenen verbonden aan het gebruik van wettelijke referenties buiten enig toezicht van openbare orde om

Bepaalde wetten verlenen vrijwel automatisch rechtsgevolgen of materiële voordelen, los van het stelsel van de erkende erediensten en levensbeschouwingen. Dat garandeert evenwel niet noodzakelijk dat de groeperingen die ze aanvragen onschadelijk zijn, of dat elke potentiële ontsporing afwezig is. Zo geldt in het Belgisch recht bijvoorbeeld fiscale vrijstelling van de onroerende voorheffing, op grond van artikel 12 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen, op de inkomsten voor alle onroerende goederen die men "zonder winstoogmerk heeft bestemd voor het openbaar uitoefenen van een eredienst of van de vrijzinnige morele dienstverlening". Sommige groeperingen kunnen zich bij wijze van "erkenning" laten voorstaan op de toekenning van dergelijke publieke voordelen, terwijl er in werkelijkheid geen enkele vorm van toezicht of garantie mee gemoeid is.

Referentie aan buitenlandse gegevens

Binnen Europa geldt er een brede diversiteit aan rechten en regelingen met betrekking tot de erediensten en levensbeschouwingen. Zo is bijvoorbeeld het concept zelf van 'erkenning' of 'registratie' in grote mate polysemantisch. Het blijkt dat verscheidene staten religieuze groeperingen 'registreren', waaraan andere gevolgen maar ook andere voorwaarden verbonden zijn dan die waarin het Belgisch recht voorziet. Die voorwaarden kunnen minder streng zijn, of zelfs geheel afwezig, in het kader van registratie op eenvoudige verklaring (bijvoorbeeld bepaalde niveaus van registratie in Spanje of in de Scandinavische landen). Bepaalde supranationale bewegingen kunnen dus geneigd zijn om aan buitenlandse registraties zekere garanties inzake onschadelijkheid te ontlenen die zij in werkelijkheid ontberen.

De ambivalenties die verbonden zijn aan de buitenlandse gegevens vloeien niet noodzakelijkerwijs voort uit een verschil in wetgeving. Zij kunnen ook het gevolg zijn van factuele en sociologische variatie. Op zich garandeert immers niets de supranationale homogeniteit van de praktijken van een beweging, in weerwil van een gemeenschappelijke benaming. Plaatselijke bijzonderheden kunnen verklaren waarom bepaalde groeperingen al dan niet voldoen aan identieke criteria gehanteerd door verschillende nationale instellingen. Aldus kunnen ontsporingen beheerst worden in buitenland en niet in België, of omgekeerd uiteraard. Er is dus

een zekere omzichtigheid geboden bij referenties aan buitenlandse gegevens, niet uit vrees voor het 'buitenland', maar vanwege een eventueel gebrek aan informatie omtrent de reële betekenis van die gegevens. Daarom legt het Centrum zich toe op zowel het documenteren van Belgische gegevens als het evalueren van de draagwijdte van juridische of factuele buitenlandse gegevens.

Bedrieglijke publiciteit rond rechterlijke beslissingen

Een zeker aantal rechterlijke beslissingen, waaronder beslissingen vanwege internationale rechtscolleges zoals het Hof van Justitie van de Europese Unie en van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, heeft geen betrekking op de grond of het wezen van een organisatie of van haar praktijken, maar op juridisch-technische vragen zoals bijvoorbeeld onredelijke termijnen van de overheidsprocedures, het gronden ervan op onbestaande of dubbelzinnige wetteksten, of een formeel gebrek aan motivering vanwege de nationale overheden. Vanuit die optiek tonen tal van beslissingen waarmee een organisatie de veroordeling van een staat verkrijgt alleszins aan dat een staat procedurele fouten gemaakt heeft. Maar zij staan geenszins gelijk met een gerechtelijke bekrachtiging waaruit zou blijken dat de praktijken van die groepering in overeenstemming zijn met de internationale openbare orde. Welnu, de mediatieke inzet van dergelijke vonnissen door bepaalde groeperingen gaan steeds meer in de richting van daadwerkelijke legetimeringscampagnes. Zonder eraan voorbij te gaan dat dergelijke campagnes onder de noemer van de vrijheid van meningsuiting kunnen vallen, is het evenwel zo dat gebruikmaking van gerechtelijke referenties een indicatie kan zijn voor tekortkomingen op het vlak van communicatie-ethiek en als dusdanig kan resulteren in het manipuleren van personen die in het ongewisse zijn van de gerechtelijke subtiliteiten.

In meer fundamentele zin moet erop gewezen worden dat de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens ten aanzien van de Staten én zichzelf het verbod oplegt tot enige - positieve dan wel negatieve - beoordeling aangaande de legitimiteit van religieuze doctrines. Het Hof spreekt zich enkel uit over de maatregelen in verband met de aantasting van rechten of van de openbare orde, zoals bepaald in de tweede paragraaf van artikel 9 van het Europees Verdrag. Aldus wijst het Hof in een arrest-Manoussakis van 29 augustus 1996 erop dat «the States are entitled to verify whether a movement or association carries on, ostensibly in pursuit of religious aims, activities which are harmful to the population », met dien verstande dat « the right to freedom of religion as guaranteed under the Convention excludes any discretion on the part of the State to determine whether religious beliefs or the means used to express such beliefs are legitimate ».

De wijdverbreide overtuiging dat het merendeel van de betogen in openbare plaatsen noodzakelijkerwijs de proef van een staatscensuur succesvol doorstaan hebben

De recente rechtspraak geeft nog een laatste voorbeeld van bedrieglijke gebruikmaking van ogenschijnlijke erkenning van overheidswege. Het gaat om de draagwijdte die toegekend moet worden aan het feit dat een overheid aanvaardt om aan een groepering een openbaar lokaal, een openbaar aanplakbord, een conferentiezaal, enz. ter beschikking te stellen. Hetzelfde geldt voor de verhuur van leslokalen door openbare scholen of universiteiten. Houdt het louter ter

beschikking stellen al dan niet een impliciete goedkeuring vanwege de desbetreffende overheid in? Het antwoord werd besproken, en betwist, in een arrest van 13 juli 2012 van de Grote Kamer van het Europees Hof voor de rechten van de mens, *Mouvement Raëlien suisse v. Zwitserland*. Volgens de afwijkende mening van verscheidene rechters "(...) It is certainly necessary to combat the dangers and excesses of sects and a State may have to ban associations that seriously contravene democratic values. However, it is difficult to accept that a lawful association, with a website that has not been prohibited, should be prevented from promoting its ideas through posters that are not unlawful in themselves. As to the argument whereby, in accepting a poster campaign in public space, the municipal authorities would be endorsing or tolerating the opinions at issue, we find this not only rather unrealistic in relation to the current role of such authorities, but also dangerous. That would be tantamount to arguing, a contrario, that freedom of expression in public space could be restricted solely for the reason that the authorities disagree with the ideas conveyed. Article 10 of the Convention would then risk becoming inoperative".

Dat was niet het standpunt van het Hof, dat daarentegen van oordeel was dat "(..) the national authorities were reasonably entitled to consider, having regard to all the circumstances of the case, that it was indispensable to ban the campaign in question in order to protect health and morals, protect the rights of others and to prevent crime", waarbij die campagne refereerde aan een website die de geniocratie en het menselijk klonen promoot. Het ging hem niet om de vraag of de Zwitserse overheid in se gemachtigd was om controle te verrichten (en volgens welke criteria) naar de inhoud van de affiches aangebracht op openbare plaatsen, maar om de optiek dat een kwetsbare en laagopgeleide bevolking ervan uitging dat dergelijke aanplakgelegenheden publieke steun genoten en een garantie van onschadelijkheid boden.

Het Centrum wordt regelmatig gevraagd om voor diverse instellingen toelichting te geven over de risico's die onbewust zouden worden genomen door zich te laten gebruiken of instrumentaliseren vanwege bedrieglijke legitimeringseffecten. Preventie van dergelijke risico's vraagt in de eerste plaats duidelijke voorlichting van het publiek over de gebruiken van bepaalde bewegingen, maar ook voorlichting van de overheid met betrekking tot de middelen waarmee zij kan aangeven dat zij afstand neemt van, ja op haar hoede is voor bepaalde betogen en een zekere instrumentalisatie van vermeende openbare erkenning.

3 - Voorlichting van het publiek

Statistische elementen

De vragen die aan het Centrum gericht worden, zijn afkomstig van instellingen uit het maatschappelijk middenveld, van overheden, de pers, het onderwijs en vooral van gewone burgers. Daarbij valt op dat de realiteit van het publiek heel ver lijkt te staan van die in de media, waarin slechts enkele groepen aan bod komen.

De meeste mensen doen een beroep op het Centrum, maar dienen geen klacht in omdat het heel moeilijk is om in te gaan tegen een familielid - ook al is het om hem of haar te helpen - dat tot een groep is toegetreden. Soms gaat het om ouders die vrezen dat zij hun kind zullen verliezen door klacht in te dienen. Voor anderen, voormalige volgelingen die zelf jaren in de beweging hebben gesleten, zou het indienen van een klacht neerkomen op het verraden van een oude liefde. Anderen zijn beschaamd of bang voor wraakacties. Nog andere ten slotte willen enkel opnieuw rust vinden en vergeten.

De statistische analyse van de verzoeken om informatie kan foutief worden geïnterpreteerd als geen rekening wordt gehouden met belangrijke elementen, zoals de grootte van de groep, de aandacht in de media of bij het grote publiek.

De tweede opmerking betreft de aard van de aan het Centrum gerichte verzoeken. Het gegeven dat het publiek een vraag stelt, betekent niet noodzakelijk dat het Centrum een groep aan de schandpaal nagelt.

Het Centrum opent bij elke aanvraag systematisch een werkdoos, waarin de verzamelde gegevens aldus geklasseerd en behandeld worden; het gaat ondertussen om meer dan 1200 dossiers over organisaties van levensbeschouwelijke of religieuze strekking, thema- en praktijkdossiers niet meegerekend.

Die dossiers hebben niet noodzakelijk betrekking op problematische groeperingen.

Voorts heeft een gemeld probleem niet noodzakelijk betrekking op de groepering in haar geheel maar kan het gaan om een geïsoleerd individu, of bestaat er geen direct verband tussen het probleem en die groepering. Alleen de analyse van het dossier geeft ons daarover uitsluitsel.

Categorieën van aanvragers

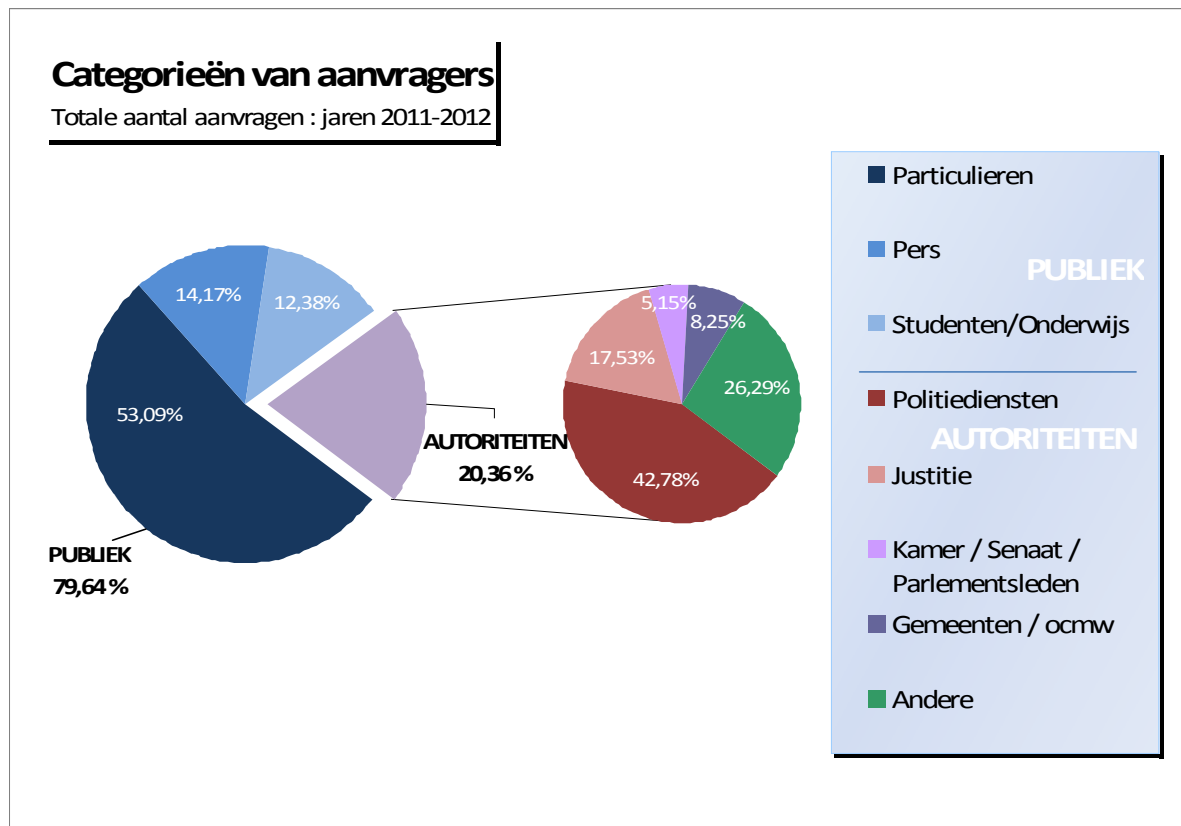
Ongeveer 80% (79,64%) van de vragen is afkomstig van het grote publiek: 53,09% ervan komt van particulieren, daaronder begrepen familieleden en naaste verwanten, van leidinggevenden en leden van bewegingen, van advocaten, vertegenwoordigers van verenigingen van het maatschappelijke middenveld, van verenigingen die zich in het veld inzetten voor de verdediging van de slachtoffers. 14,17% van de vragen is afkomstig van de pers en 12,38% van studenten of onderwijzend personeel.

De overheid is goed voor 20,36% van de vragen: 42,78% van de politie en 17,53% van de FOD Justitie en de gerechtelijke autoriteiten. De overige vragen zijn afkomstig van gemeenten en OCMW's (8,25%), parlementsleden (5,15%) en andere Belgische of buitenlandse autoriteiten (26,29%).

Het aandeel van de vragen van de verschillende federale of gedecentraliseerde overheidsinstanties nam gestaag toe sinds 2003-2004 (11,7% in 2003-2004, 18,8% in 2005-2006 en 21,86% in 2007-2008), met vervolgens in 2009-2010 een stabilisering rond 20% (19,59%), wat ook het geval is voor de periode 2011-2012.

Het belang dat de overheid aan het verschijnsel van schadelijke sektarische organisaties en aan de dienstverlening van het Centrum hecht, blijkt nog steeds uit de praktijk. Een deel van de vragen van de politiediensten komt eigenlijk van kantschriften van magistraten, die ten slotte bij het I.A.C.S.S.O. terechtkomen. Ongeveer 2/3 van het totale aantal vragen van de overheid is afkomstig van de federale politie en justitie alleen.

De vragen van de Belgische overheid aan het I.A.C.S.S.O. - en de antwoorden daarop - leiden steeds vaker tot procedures die beogen toegang te krijgen tot de door een betrokken groep aan de overheid toegezonden bestuursdocumenten (wet op de openbaarheid van bestuursdocumenten). Tot op heden heeft dit de wettelijke opdracht van het Centrum niet kunnen dwarsbomen.

Onderwerpen van de vragen

Van alle vragen die aan het Centrum gericht waren, had **14,78 %** betrekking op het sektarisch verschijnsel in het algemeen, het voorkomen ervan of juridische aspecten; **5,56 %** had betrekking op het I.A.C.S.S.O zelf en **3,66%** waren "zonder voorwerp" (zij voldeden aldus niet aan de voorwaarde in de wet van 1998 dat de vraag moet betrekking hebben op een "groepering met een levensbeschouwelijk of godsdienstig doel, of die zich als dusdanig voordoet").

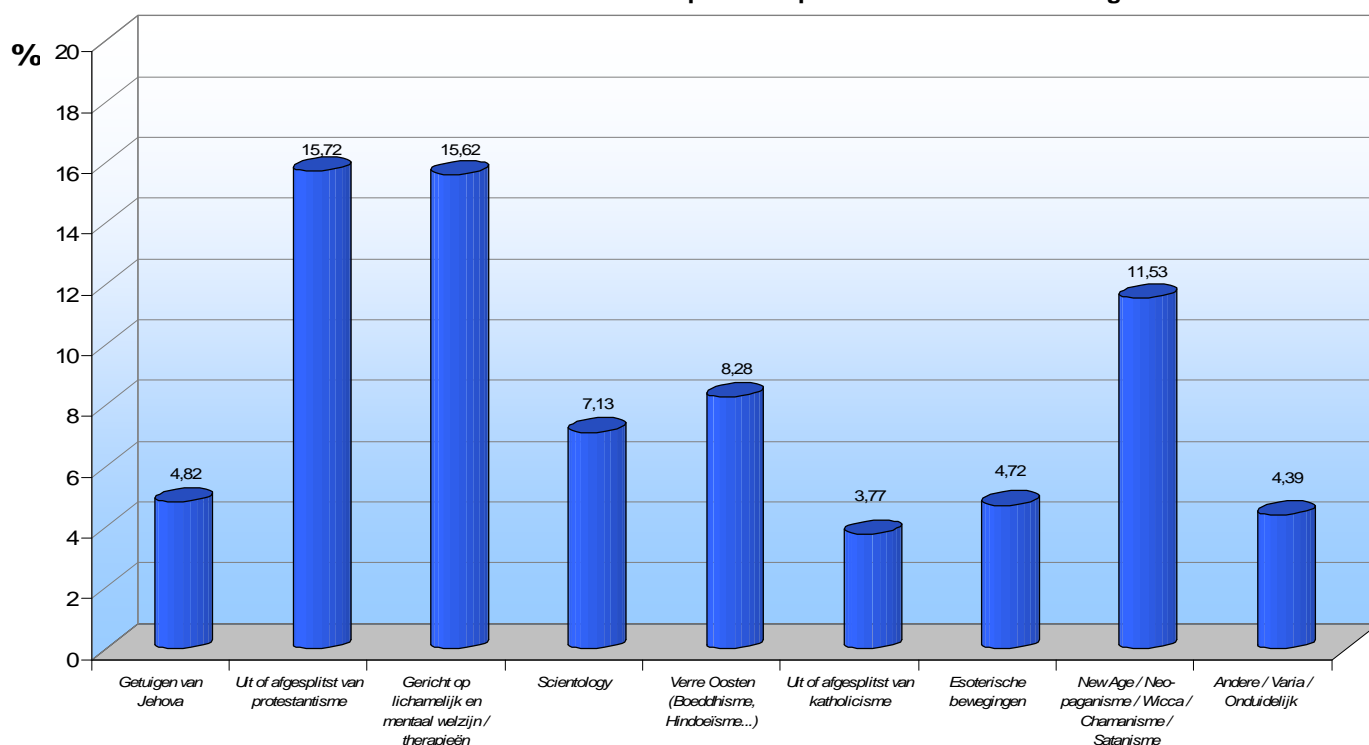
De overige vragen, **76 %**, betroffen dus gerepertorieerde groepen of praktijken van bewegingen.

Onderstaande tabel geeft toelichting bij de vragen van het publiek en van de overheid, gerangschikt per groep. Naast meer algemene vragen over sekten keren voornamelijk twee categorieën van vragen geregeld terug: ten eerste vragen met betrekking tot de verschillende protestantse bewegingen (in hoofdzaak de pinksterbeweging, charismatische beweging en opwekkingsbeweging, van Afrikaanse origine) en ten tweede nog steeds tal van vragen over de bewegingen of verenigingen die op het grote publiek mikken en een betere fysieke en mentale conditie in het vooruitzicht stellen.

De dossiers worden per type behandeld door specialisten binnen de dienst.

Onderwerpen van de vragen

Proportie ten opzichte van het totale aantal vragen - Jaren 2011-2012

Vermeldenswaardig is het feit dat het "einde van de wereld", aangekondigd voor 21.12.2012 op basis van een verkeerde lezing van de Maya-kalender, amper tot vragen geleid heeft bij het publiek, wat haaks staat op de enorme media-aandacht in dat verband.

Aldus stond de belangstelling vanwege het publiek in schril contrast met de media, die in de eerste plaats eenzijdig focuste op groepen, films, enz. met een hang naar rampscenario's. Mogelijk heeft het publiek daaraan geen sektarische associaties verbonden, althans niet rechtstreeks.

4. Advies- en aanbevelingsbevoegdheid

In de periode 2011 - 2012 heeft het Centrum geen vraag om advies vanwege de overheid ontvangen.

a. Advies Sahaja Yoga: vervolg en einde

Het hof van beroep te Brussel, eerste kamer, heeft op 12 april 2011 een arrest gewezen in de zaak Belgische staat versus de VZW Sahaja Yoga België.

De vereniging had een gerechtelijke procedure ingesteld, in kort geding en ten gronde, naar aanleiding van de publicatie van het advies van 7 maart 2005 betreffende Sahaja Yoga vanwege het Informatie- en adviescentrum inzake schadelijke sektarische organisaties. De vereniging was van mening dat het Centrum in het kader van advies fouten had begaan en dat haar dientengevolge nadeel was berokkend, en zij eiste daarvoor schadevergoeding in rechte.

In zijn arrest van 12 april heeft het hof vastgesteld dat de vzw Sahaja Yoga geen bewijs leverde van de vermeende fouten begaan door het Centrum en concludeerde het dat de vordering derhalve ongegrond was.

In antwoord op de aangevoerde rechtsmiddelen vanwege de vzw stelde het hof dat de wijze waarop het Centrum in zijn advies de aandacht had gevestigd op risico's verbonden aan praktijken en leringen van Sahaja Yoga geen tekortkoming inhield. Het Hof heeft tevens geoordeeld dat het advies van het Centrum in overeenstemming was met het principe van de vrijheid van denken, geweten of godsdienst volgens artikel 9 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

b. Psychotherapeutische praktijken

Het Centrum ontplooidde op eigen initiatief enige activiteit met het oog op een advies betreffende de afwijkende psychotherapeutische praktijken binnen sektarische bewegingen. In het verlengde van hun activiteit beslisten de leden van het Centrum de brochure "Sektarische ontsporingen inzake lichamelijke en geestelijke gezondheid" aan te passen en aldus de psychotherapeutische praktijken daarin op te nemen (zie bijlage).

c - Misbruik van zwakke toestand

Op 2 februari 2012 is de **wet van 26 november 2011** tot wijziging en aanvulling van het Strafwetboek teneinde het misbruik van de zwakke toestand van personen strafbaar te stellen, en de strafrechtelijke bescherming van kwetsbare personen tegen mishandeling uit te breiden, in werking getreden.

Dit initiatief volgt op twee aanbevelingen van enige tijd geleden, namelijk een aanbeveling van de parlementaire onderzoekscommissie van 1997 over de illegale activiteiten van sekten, en een **aanbeveling van december 2000 uitgaande van het I.A.C.S.S.O.** zelf.

Met het aannemen van die nieuwe strafbaarstelling volgt België het voorbeeld van Frankrijk, dat sinds 2001 een gelijkaardige wetgeving heeft.

In februari 2012 nam ook het Luxemburgse parlement een gelijkaardige wetgeving aan.

Nieuw artikel 442 quater van het Strafwetboek

Ieder die, terwijl hij kennis had van iemands zwakke toestand, daarvan bedrieglijk misbruik heeft gemaakt teneinde het slachtoffer ertoe te brengen een handeling te verrichten dan wel zich van een handeling te onthouden waarbij diens fysieke of geestelijke integriteit dan wel diens vermogen ernstig wordt aangetast, kan voortaan vervolgd worden.

De zwakke toestand kan zowel van fysieke als van psychische aard zijn en moet het oordeelsvermogen van het slachtoffer ernstig verstoren.

Een praktijkvoorbeeld van de bedoelde gedragingen is het feit waarbij een naast familielid misbruik maakt van iemands hoogbejaarde leeftijd om een volmacht over diens bankrekening te verkrijgen en die ten eigen bate aan te wenden.

Een ander voorbeeld is het feit waarbij een huis-aan-huisverkoper een mentaal gehandicapt persoon een encyclopedie aan de hand doet tegen een astronomisch hoge prijs, terwijl het slachtoffer daarmee niets kan aanvangen.

Maar artikel 442 quater beoogt daarnaast in het bijzonder de **slachtoffers van sektarische ontsporingen**.

Aldus is de opgelegde straf zwaarder indien de schadelijke handeling of onthouding van een handeling voortvloeit uit een toestand van fysieke of psychische onderwerping door aanwending van zware of herhaalde druk of van specifieke technieken om het oordeelsvermogen te verstoren.

Ook zijn de straffen zwaarder indien de handeling of onthouding van een handeling hetzij een ongeneeslijk lijkende ziekte, hetzij een blijvende ongeschiktheid tot het verrichten van persoonlijke arbeid, hetzij het volledig verlies van het gebruik van een orgaan, hetzij een zware verminking of de dood tengevolge heeft.

Ten slotte zijn de straffen zwaarder indien het begane misbruik een daad van deelneming aan de hoofd- of bijkomende bedrijvigheid van een vereniging betreft.

De rechtbank kan overigens bevelen dat het vonnis in de media wordt bekendgemaakt.

Uitbreiding van de strafrechtelijke bescherming van kwetsbare personen tegen mishandeling

Naast het nieuwe artikel 442 quater heeft de wetgever een groot aantal bestaande bepalingen van het Strafwetboek gewijzigd met het oog op de uitbreiding van de bescherming, die tot dusver voorbehouden was aan minderjarigen, tot personen in zwakke toestand ongeacht hun leeftijd.

Voor bepaalde misdrijven (bijvoorbeeld gijzelneming, opzettelijke slagen en verwondingen, belaging, verkrachting of aanranding van de eerbaarheid) zijn de straffen voortaan zwaarder indien het slachtoffer een kwetsbaar persoon is. Het gaat met name om bejaarden, zwangere vrouwen, zieken, of personen met een lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid.

Ook intrafamiliaal geweld, waarop voorheen enkel met burgerrechtelijke sancties toepasselijk waren, kan voortaan strafrechtelijk vervolgd worden.

Mogelijkheid voor de vzw's om klacht in te dienen

Wij willen ten slotte benadrukken dat die nieuwe wet elke vereniging die op de datum van de feiten sinds minstens vijf jaar rechtspersoonlijkheid bezit en volgens haar statuten tot doel heeft de slachtoffers van sektarische uitwassen of van geweld te beschermen alsook mishandeling jegens elke kwetsbare persoon te voorkomen, de mogelijkheid biedt om een klacht in te dienen namens de slachtoffers, met hun instemming of die van hun vertegenwoordigers.

BIJLAGE

Nieuwe brochure :

**"Sektarische ontsporingen
inzake geestelijke en lichamelijke gezondheid"**

The logo for IA.C.S.S.O. consists of three horizontal blue bars above a dark blue square containing the text "IA.C.S.S.O." in white, bold, sans-serif capital letters.

IA.C.S.S.O.

A large, light blue medical symbol, resembling a caduceus, is centered in the background. It features a central staff with two snakes entwined around it and a pair of wings at the top. A small circular emblem with a cross-like pattern is positioned at the top right of the staff.

**Sektarische
ontsporingen
inzake
lichamelijke en geestelijke
gezondheid**

Doel van deze folder?

Uit de werkzaamheden van het Centrum is gebleken dat steeds meer sektarische organisaties (lichamelijk en geestelijk) welzijn en gezondheid als bevoorrechte actiegebieden verkiezen, en dat die methode zeer doeltreffend is om mensen in te palmen.

Zij richten zich in de eerste plaats tot personen die lichamelijk en/of psychisch broos geworden zijn en meestal teleurgesteld zijn in de klassieke geneeskunde, met andere woorden de wetenschappelijk bewezen geneeskunde (evidence based).

Als klassieke behandelingen geen soelaas bieden voor het lijden of de ziekte ongeneeslijk is, kan het voor de patiënt en zijn omgeving moeilijk zijn onverschillig te blijven voor beloften op genezing gedaan door bepaalde groeperingen, therapeuten of zelfverklaarde therapeuten.

Gelet op de omvang van dat probleem is het de opzet van deze folder informatie te verstrekken over de uitwassen van sekten op het vlak van gezondheid, zowel de lichamelijke, psychologische als mentale gezondheid.

Sommige sektarische organisaties maken misbruik van een algemene (of "holistische") opvatting van gezondheid, te weten dat een afzonderlijk symptoom niet kan worden beschouwd zonder rekening te houden met de volledige persoon en zijn lichamelijke en mentale aspecten. Het misbruik schuilt in het verwerpen van de klassieke geneeskunde, hetgeen soms bij een dergelijke opvatting hoort.

Vooraf moet ook worden onderstreept dat geen kritiek wordt uitgeoefend op de niet-klassieke geneeskunde als dusdanig, enkel de slechte aanwending ervan wordt aangeklaagd. De alternatieve technieken en behandelingen vormen immers enkel een reëel gevaar door het verkeerd of uitsluitende gebruik dat sektarische organisaties ervan maken met het oogmerk nieuwe leden te werven en controle uit te oefenen op alle aspecten van hun leven.

2. Problemen en controverse

2.1 Gezondheid: een efficiënt rekruteringsmiddel

Het thema gezondheid (daaronder begrepen welzijn en zelfontwikkeling) is voor veel sektarische organisaties een rekruteringsmiddel geworden. Zij beweren een antwoord te kunnen bieden op de zorgen van onze medeburgers door hen een brede waaier van min of meer “originele” diagnoses en behandelingen aan te bieden.

Enkele voorbeelden:

- Sektarische groeperingen lokken nieuwe leden door middel van getuigenissen over “genezingen”, en beweren dat de spirituele weg het enige middel is dat hen kan genezen, zelfs van de zwaarste aandoeningen. Zij stellen velerlei “geneeswijzen” voor. Sommigen geven lessen waardoor de zieke geacht wordt een genezende stroom op te vangen die het lichaam de nodige nieuwe kracht verschaft om de ziekte te overwinnen. Andere stellen voor, met name op het Internet, om op afstand enige ziekte te genezen, zich richtend tot allen, van baby’s tot bejaarden, door de zieke voor te stellen ontvankelijk te zijn voor genezende energie. Op die wijze wordt de zieke onttrokken aan elke vorm van medische begeleiding.
- De thans uiterst populaire oosterse (ayurvedische, Chinese geneeskunde...) en indiaanse traditionele geneeswijzen worden in sommige gevallen verkeerdelijk gebruikt door weinig gewetensvolle groepen.
- Sektarische organisaties spitsen zich ook toe op zwangerschap, geboorte en peuters. Sommige groeperingen hebben zelfs belangstelling voor het kind nog voor het geboren is. Soms raden zij ook een bijzonder dieet aan voor de baby en raden zij borstvoeding zelfs af.
Zij stellen zelfs experimenten inzake het reproductief klonen van de mens voor, onder het mom van een filosofisch-godsdienstige boodschap met slecht verholde commerciële oogmerken. Bij echtparen die met vruchtbaarheidsproblemen worden geconfronteerd, kan valse hoop leiden tot ernstige psychologische problemen.

- Sommige ouders die zich geen raad weten met hun hyperactief kind, hebben oren naar de theorie van de “indigo-kinderen”. Deze theorie spiegelt hen voor dat hun kind van “kosmisch-goddelijke” herkomst is en veeleer lijdt aan onaangepastheid aan onze wereld dan aan een ziekte die een medische behandeling vergt.
- In scholen of tijdens conferenties worden programma’s voorgesteld inzake drugspreventie en ontwenningprogramma’s. Sommige sektarische groeperingen gebruiken deze programma’s als lokmiddel voor een bepaald doelpubliek.
- De doelpersoon wordt verzocht een vragenlijst in te vullen om zijn persoonlijkheidskenmerken te bepalen, zijn zwakheden en de factoren die hem stress bezorgen op te sporen. De test is zodanig opgevat dat de resultaten voor weinig mensen algemeen positief zijn. De geteste persoon wordt dan subtiel onder druk gezet om een aantal lessen te volgen die hem meer welzijn zouden moeten verschaffen. Die lessen worden steeds duurder. Het is niet onmogelijk dat later tevens "zuiveringssessies" worden voorgesteld, zelfs bij ernstige ziektes zoals leukemie en aids.

Opvallend is ook de bekeringsijver ten aanzien van artsen en paramedisch personeel, met name in de vorm van conferenties of opleidingen. Sektarische organisaties die actief zijn in ziekenhuizen trachten de patiënten en het medisch personeel bewust te maken van hun eigen theorieën. Zij benaderen personen die in de gezondheids- en kindverzorgingssector werken en geven hen brochures om in hun wachtzaal te leggen of tijdens hun raadplegingen uit te delen.

Tot slot moet ook aandacht uitgaan naar de pogingen tot infiltratie op het vlak van de humanitaire hulp, o.m. de hulpverlening aan slachtoffers van rampen.

2.2 De gezondheid van de leden van sektarische organisaties

Het leven in gemeenschap, zoals het in sommige sektarische groepen gangbaar is, kan bij de leden tot gezondheidsproblemen leiden.

Het kan onder meer gaan om:

- onthouding van noodzakelijke voeding die de leden wordt opgelegd om hen volgzamer te maken;
- gebrek aan slaap, samen met vele uren werk, gebed en/of meditatie;
- gebrek aan passende medische zorgen;
- weigering van inentingen of bloedtransfusies.

Deze handelwijzen zijn nog schadelijker als zij worden toegepast op kwetsbare personen zoals kinderen of bejaarden. In extreme gevallen kan het ontzeggen van zorgen of voeding leiden tot onherstelbaar zware letsels en zelfs tot de dood.

Soms legt de groep zijn eigen zorgsysteem op, op het gezag van een dokter die tot de organisatie behoort en de voorgestelde behandelingen goedkeurt.

Ten slotte wijzen wij ook op de pathologische aandoeningen vastgesteld bij een bepaald aantal leden en gewezen leden: depressies, angst, vervolgingswaan en vooral psychologische gevolgen.

2.3 Geneeswijzen die niet wetenschappelijk zijn bewezen: een gevaar voor de volksgezondheid

Een sektarische organisatie wordt echt gevaarlijk als zij haar zieke leden ontraadt of zelfs verbiedt een medische behandeling te volgen buiten de groep.

Volwassen patiënten hebben uiteraard het recht om enige medische behandeling met kennis van zaken te weigeren. Sektarische organisaties maken echter vaak gebruik van een moment van zwakte om de zieke op min of meer subtiele wijze ertoe aan te zetten de voorkeur te geven aan andere “behandelingen” boven de klassieke geneeskunde.

Talrijke getuigenissen over “genezingen” en de negatieve voorstelling van de klassieke geneeskunde (agressief, te technisch en te weinig menselijk) leiden bij sommige leden tot een wantrouwige houding ten aanzien van het medisch korps.

Sommige groeperingen gaan zover te beweren dat het onmogelijk is de kracht van de goddelijke of spirituele genezing op te nemen als het lid tegelijkertijd een klassieke medische behandeling volgt. De handelwijzen van deze groeperingen op het vlak van gezondheid zijn vaak gebaseerd op de slecht begrepen aanvaarding van een geopenbaarde waarheid of van bovennatuurlijke krachten. De buitenwereld wordt afgeschilderd als duivels. Er wordt gesteld dat de goddelijke kracht van de leider veel groter is dan die van de dokter. De leider stelt zichzelf zelfs vaak voor als het levende bewijs ervan dat zijn geneesmethodes doeltreffend zijn.

Het uitblijven van genezing is dan het gevolg van “gebrekkig geloof” van het lid en/of zijn omgeving, die de voorschriften van de groep niet volgt, zich sceptisch opstelt en/of onvoldoende bijdragen betaalt.

Het optreden van deze groepen leidt ertoe dat de zieke kostbare tijd verliest door de diagnose onnodig uit te stellen, zodat zijn kans op genezing daalt.

Vaak zijn de voorgestelde behandelingen op wetenschappelijk vlak volkomen waardeloos. Ze zijn niet veel doeltreffender dan een doodgewoon placebo. Hoewel de meeste zieken spontaan genezen, bestaan er ook ernstige ziekten waarbij dergelijke keuzen tot bijzonder dramatische gevolgen kunnen leiden. **Bepaalde afwijkende «medische» handelwijzen ter vervanging van klassieke, wetenschappelijk bewezen behandelingen kunnen bijvoorbeeld tot een vroegtijdige dood leiden.**

In casu gaat het uiteraard over meer dan over een debat tussen de wetenschappelijk bewezen en de niet-bewezen geneeskunde. Het gaat om het duidelijk verwerpen van de geneeskunde die kan neerkomen op het niet-verlenen van bijstand aan een persoon in gevaar.

2.4. Risicovolle psychotherapeutische handelwijzen

Mensen die op zoek zijn naar zin, naar bakens, naar een nieuw evenwicht of naar groter welzijn kunnen zich laten verleiden door een psychotherapeutisch aanbod gedaan door mensen die niet geschoold zijn inzake geestelijke gezondheidszorg. In de huidige wettelijke en regelgevende context, waarin enkel de titel van psychiater en psycholoog beschermd is, kan om het even wie zichzelf uitroepen tot psychotherapeut zonder het bewijs van enige opleiding te moeten leveren.

Het gebrek aan enig kader voor de praktijken van die "pseudotherapeuten" leidt tot misbruiken en tot uitwassen, die diverse vormen kunnen aannemen en de kwetsbaarheid van de patiënt/cliënt kunnen doen toenemen. Die kwetsbaarheid versterkt de greep die de "pseudotherapeut" kan uitoefenen om persoonlijke belangen te laten voorgaan (macht, geld, seksuele of affectieve relaties, ...) ten nadele van zijn patiënt/cliënt.

Enkele voorbeelden:

- "Therapeuten" proberen bij de patiënt/cliënt hun eigen interpretatie van de zin van zijn onbehagen, zelfs zijn ziekte door te drukken. Zij zijn van oordeel dat de ziekte enkel toe te schrijven is aan psychologische stress en dat het onderkennen ervan tot volledige genezing leidt. Enig therapeutisch werk zou dus erin bestaan de patiënt/cliënt inzicht te bieden in de oorzaken van de stress die ten grondslag ligt aan zijn lijden, geen beroep te doen op klassieke medische behandelingen, wat in bepaalde gevallen een echt gevaar voor de zieke kan opleveren;
- Bepaalde "therapeuten" wekken bij de personen die hen raadplegen valse herinneringen op. Door middel van suggestie zetten zij hen ertoe aan te geloven dat zij het slachtoffer zijn geworden van traumatische gebeurtenissen en dat die aan de basis liggen van de problemen die hen tot de raadpleging drijven. Als bij die gebeurtenissen ook een naaste betrokken is, bijvoorbeeld in geval van beschuldigingen van seksuele aard, kunnen de gevolgen rampzalig zijn.
- In sommige gevallen wordt de patiënt/cliënt aangemoedigd tot een uitsluitende affectieve afhankelijkheid ten aanzien van zijn "therapeut", hetgeen zelfs tot seksueel misbruik kan leiden. In dat geval stijgt het aantal sessies en duren zij voort in de tijd. De patiënt/cliënt verliest gaandeweg zijn autonomie en wordt ertoe aangezet te breken met zijn familie en zijn vrienden;

- In de extreme gevallen kunnen personen zelfs volledig instappen in een therapeutische gemeenschap waarin de leider zijn standpunt over alle aspecten van hun leven oplegt (intimiteit, gevoelsleven, leven in een gemeenschap, enz.) ;
- Tijdens "therapeutisch-spirituele" sessies worden de deelnemers ertoe aangezet hun ademhaling te versnellen. Dat veroorzaakt hyperventilatie, hetgeen de normale werking van de hersenen in gevaar brengt en bij de deelnemer trance veroorzaakt. Op dat moment geeft de "therapeut" een vrije en soms zeer inventieve interpretatie van de ervaring van de deelnemer. Een dergelijke handelwijze kan schadelijke gevolgen hebben, want zij veroorzaakt fysiologisch onevenwicht;
- Psychotrope planten (Ayahuasca, Iboga) kunnen tijdens psychospirituele sessies worden gebruikt om bij de personen die deze innemen een staat van gewijzigd bewustzijn te veroorzaken, wat zelfs tot hallucinatoire verschijnselen kan leiden. Het is bewezen dat het gebruik van deze planten risicovol is in geval van medische contra-indicaties of van een ontoereikende begeleiding. Het kan de betrokken persoon ook veel kwetsbaarder maken voor misleidende invloeden.
- Een enkele vorm van begeleiding kan soms bestaan uit een amalgaam van psychologische, psychische, religieuze of spirituele aspecten, hetgeen tot verwarring over specifieke rollen leidt, zo bijv. bij bepaalde vormen van exorcisme.

3. Wat moet worden gedaan als de gezondheid in het geding is?

Deze vragen kunnen worden gesteld:

1. Wat is de officiële beroepsbekwaamheid van de practicus? Loopt hij echt te pronken met zijn "diploma's"? Heeft de overheid zijn opleidingen en zijn hoedanigheden erkend?
2. Zijn de methoden om tot een diagnose te komen en de toegepaste behandelingen erkend? Haalt de practicus als bewijs van zijn kunnen enkel zijn eigen ervaring aan?
3. Sluit de voorgestelde therapie enige andere klassieke behandeling al dan niet uit?
4. Hoe is mijn gezondheidstoestand na enkele behandelingen? Is enige verbetering merkbaar en is zij toe te schrijven aan die behandeling?
5. Vraagt de practicus een dieet te volgen dat tekorten kan veroorzaken of een onaangepast levensritme te leiden (lang opblijven, lang mediteren,...)?
6. Speelt de practicus ook een andere rol?
7. Is de prognose inzake genezing realistisch? Kan de prijs van de behandelingen en sessies als buitensporig worden omschreven? Duren de therapeutische sessies extreem lang?

In geval van twijfel moet u het statuut en de hoedanigheid van de practicus controleren:

- Ingeval hij arts is, het advies van een andere arts vragen. Indien nodig kan u zich richten tot de federale ombudsdienst "rechten van de patiënt" (1) of klacht indienen bij de Orde van Geneesheren of bij de politie.
- Ingeval hij geen arts is en u meent het slachtoffer te zijn van een strafbaar feit, klacht indienen bij de politie. Er zou immers sprake kunnen zijn van de illegale uitoefening van de geneeskunde, het opzettelijk ontzeggen van voeding of van passende zorgen, het niet-bijstaan van een persoon in nood, het onopzettelijk doden of het onopzettelijk toebrengen van lichamelijk letsel, misbruik van zwakheid, ...

(1) Cfr. wet van 22 augustus 2002 betreffende de rechten van de patiënt (Belgisch Staatsblad van 26 september 2002, 2de editie). Die wet voorziet in het recht van de patiënt op kwaliteitsvolle dienstverlening, de vrije keuze van de beroepsbeoefenaar, recht op informatie betreffende zijn gezondheidstoestand, het recht op toestemming met iedere tussenkomst van een beroepsbeoefenaar, alsmede rechten betreffende het patiëntendossier en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, en het recht klacht neer te leggen bij een bevoegde ombudsdienst. De patiënt kan zich hierbij laten bijstaan door een persoon van zijn keuze.

4. Nuttige adressen

Het IACSSO is te uwer beschikking om u meer informatie te verstrekken over deze aangelegenheid en over uw rechten.

Een lijst van nuttige contacten is opgenomen in de rubriek publicaties - brochures op de website www.iacssso.be.

Informatie- en adviescentrum inzake de schadelijke sektarische organisaties

 Hoogstraat 139 – 3de verdieping
1000 Brussel

Tel. 02/504.91.68 Fax 02.513.83.94
www.iacssso.be - info@iacssso.be

I.A.C.S.S.O.
Hoogstraat 139, 3de verdieping
Espace Jacquemotte
B-1000 Brussel

Tel: 0032 (0) 2 / 504.91.68

Fax: 0032 (0) 2 / 513.83.94

Email: info@iacsso.be

www.iacsso.be

Verantwoordelijk Uitgever : Eric Brasseur, Directeur van het IACSSO